

Jirny

Kraj: Středočeský

Správní obvod: Brandýs nad Labem - Stará Boleslav

Nadmořská výška: 250 m n. m.

Počet obyvatel: 2 856

Adresa URL: www.jirny.cz

Okres: Praha-východ

GPS souřadnice: 50.115779N, 14.699237E

První pís. zmínka: 1350 (675 let)

PSČ: 250 90

Památky a zajímavosti Jirny

Dominantu vesnice tvoří farní chrám sv. Petra a Pavla ze 14. století stojící na vysokém návrší uprostřed obce. Významnou památkou je také zámek z poloviny 17. století. Dalšími památnými objekty jsou mlýn, zvonice a křížek.

Zámecký objekt se rozkládá v místech původně samostatné vesnice Jiřence, která asi v 16. století splynula s obcí Jirny. Její staré místní jméno od 17. století upadlo v zapomenutí a dnes se nezachovalo ani jako označení místní části zvětšené obce.

Středověký Jiřenec se poprvé objevuje v pramenech z l. 1397 až 1398 a potom znovu až r. 1454 a později, avšak v žádném dokladu není spolehlivá zmínka o sídle vrchnosti. Zřejmě teprve v období renesance, kdy stará tvrz v Jirnech přestávala vyhovovat změněnému životnímu stylu majitelů, tu mohlo dojít k výstavbě přiměřenější rezidence. O vzhledu tzv. starého zámku se zachovalo stejně málo informací jako o vzniku tvrze. Písemné materiály mlčí, ikonografické prameny se omezují na jediné a ještě k tomu hypotetické vyobrazení na Navrátilově fresce Rozsévače o tzv. novém zámku v majitelově ložnici. Hmotné pozůstatky zachované jen torzovitě v přízemí nového zámku jsou natolik neurčité, že je někteří autoři považují za renesanční a jiní za barokní.

Starý zámek zřejmě sloužil jako sídlo pobělohorským majitelům a jako letní byl a zotavovna dominikánkám od sv. Anny, které zde byly vrchností v l. 1707 - 1781. Konvent však byl špatným hospodářem, upadl do dluhů, a tak již od r. 1763 byl statek spravován na účet věřitelů. Po zrušení kláštera koupil Jirny v dražbě Jan Koc z Dobrše, po jehož smrti byly r. 1795 prodány tereziánskému Ústavu šlechtičen na Pražském hradě. V příštích deseti letech se tu vystřídalo pět majitelů a situace se stabilizovala až r. 1805, kdy majetek koupil opět v držbě bohatý podnikatel a velkostatkář Jakub Veith. Veith dal Jirny věnem své dceři Kláře, provdané za pražského měšťana Marina Wagnera. Oba manželé ovlivnění diletantským romantismem biedermeieru tu na sklonku života realizovali svou fikci středověku. V l. 1844 - 1847 dali postavit na pozůstatcích starého zámku novou dvoupatrovou budovu s věží, štíty, cimbuřím, okenním ostěním, konzolami a jinými atributy rytířské pseudohistorie. R. 1855 obdržel architekt Ignác Vojtěch Ullman zakázku na stavbu nového křídla, v jehož architektuře se nestylově mísí romantická gotika se stejně romantickou renesancí. Vnitřní výzdoby byla už předtím zadána malíři Josefu Navrátilovi, jenž vyzdobil hlavní reprezentační místnosti, tzv. rytířský sál, ložnici, salón, knihovnu a sálu terrenu. Navrátilovy zdejší práce nejsou hodnoceny všechny stejně, avšak nástěnné malby v salónu, knihovně a sále terreně představují vrchol malířovy tvorby. Salón - tzv. alpský pokoj - má navodit iluzi, že jde o vyhlídkovou terasu s pohledem na Solnou Komoru. V knihovně

upoutává pozornost kazetový strop se středovou růžicí s obrazy múz a portréty významných mužů a páskové arabesky s malbami, vytvářející harmonickou jednotu s knihovními skříněmi, vazbami a kováním knih i strukturou parketové podlahy. Salla terrena hýří iluzivní architekturou, květinami, ovocem, obrazy zvířat a lidí v nepřeborném bohatství a rozmanitosti barevné skladby. Většina maleb byla narušena v důsledku špatného stavu budov po požáru v r. 1940 a byla v padesátých letech restaurována konzervátorskou školou prof. B. Slánského z pražské Akademie výtvarných umění.

